

Bevarandeplan för Natura 2000-området *SE0530140 Horsäckkrasjön*

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t.ex. skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontakter Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t.ex. skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29 §§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget "Skyddad natur". Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på "kartverktyget skyddad natur". I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Maria Johansson

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0530140 Horsäckkrasjön

Kommun: Ulricehamn

Områdets totala areal: 3,8 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2018-11-01

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2018-12-20

Markägarförhållanden:

Området ägs av kommunen och privata markägare.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2000-07-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6410 - Fuktängar

6510 - Slätterängar i låglandet

7230 - Rikkärr

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: Prioriterade bevarandevärden är rikkärret (7230) och slätterängen (6510 och 6410).

Motivering: Ett artrikt rikkärr och slätteräng med fuktäng och stäppartad torräng.

Prioriterade åtgärder: Årlig slåtter av slätteräng och regelbunden hävd av rikkärret. Området bör omfattas av åtagandeplan för slättermarker med särskild skötsel eller av ett skötselavtal.

Beskrivning av området

Horsäckrasjön ligger mitt i Dalums samhälle i den mellersta delen av Ätradalen. Ätradalen är en sprickdalgång som sträcker sig mellan Kölaby och Ulricehamn. Dalgången präglas av ett omväxlande jordbrukslandskap med bitvis ålderdomlig prägel och med långsträckta grusåsar och små kullar. De lösa jordlagren i dalgången har till stor del transporterats av inlandsisen från Falbygden och har ett högt kalkinnehåll, vilket tillsammans med slätter- och beteshävd har lett till att en artrik och unik flora har utvecklats. Förutom biologiska och geovetenskapliga värden rymmer Ätradalen även stora kulturhistoriska värden med ett av länets tätaste fornlämningsbestånd.

Ursprungligen har Horsäckrasjön varit en sjö där vattennivån sänkts till en lägre nivå och på häradskartan från 1890-talet bestod området av en sjö som omgavs av slättermark. Idag består området huvudsakligen av en våtmark som påverkas av kalkhaltigt grundvatten. I anslutning till kärret finns en slänt med stäppartad torräng som också ingår i området. Denna slänt utgjordes av åkermark och slätteräng på häradskartan från 1890-talet. I slänten finns smalbladig lungört som är rödlistad som starkt hotad.

I våtmarken finns både fuktäng, rikkärspartier och fattigare kärrtyper. Våtmarken har en värdefull kärlväxt- och mossflora. Här finns bland annat strandviol som är rödlistad som nära hotad. Hela området ligger i anslutning till bebyggelse och inom detaljplanelagt område. Området är avsatt som park eller plantering i detaljplanen. Horsäckrasjön är sedan 1998 även skyddat som biotopskydd. Området ligger inom nationellt värdefullt odlingslandskap, område av vikt för vattenförsörjningen, riksintresse för friluftsliv, naturvård och kulturmiljövård.

Vad kan påverka negativt

Området skulle påverkas negativt av:

*=regleras i biotopskyddsbestämmelserna

- Felaktig skötsel, utebliven och/eller otillräcklig hävd. Svagt hävd kan utgöra ett hot med igenväxning som följd.
- För tidigt betespåsläpp eller året-runt-bete* kan bl.a. ge trampskador. Blöt mark som i fuktängen och rikkärret är särskilt känslig för tramp.
- Spridning av kemikalier som bekämpningsmedel* och växtnäringssämnen*, gödsel* samt annat som ökar näringstillförseln. (T.ex. kan stödutfodring i naturtyperna* och dess betesfällor och sambete med gödslad vall påverka artsammansättningen negativt).
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och bör därför endast användas vid behov.
- Introduktion av främmande arter*, t.ex. insådd av vallväxter eller trädgårdsväxter.
- Storvuxna gräsarter som berggrö och andra ohävsarter som kan breda ut sig och konkurrera ut de hävdgynnade arterna.
- Upplag* och deponier*, t.ex. deponering av halmbalar.
- Ändrad markanvändning i* eller i anslutning till objektet, t.ex. upphörd hävd, uppodling av betesmark, plantering av gran.
- Markexploatering t.ex. grävning*, schaktning*, täktverksamhet och andra ingrepp som kan skada markvegetationen. Grävning för att underlätta fröspridning eller gynna tex vildbin, är inte ett hot.
- Åtgärder som förändrar hydrologin som t.ex. körskador*, dikning* och dämning*.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett

Natura 2000-område. Om en verksamhet eller åtgärd riskerar att på ett betydande sätt påverka ett Natura 2000-område så kan denna vara tillståndspliktig även om den utförs utanför Natura 2000-området. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Förutom Natura 2000-bestämmelserna omfattas området av biotopskydd. År 2018 har större delen av naturtyperna miljöersättning för särskilda värden enligt landsbygdsprogrammet (2014 - 2020) och en åtagandeplan för skötseln av området är knuten till ersättningen. Betesmarkerna i området bör även fortsättningsvis omfattas av åtagandeplan för slåttermarker med särskild skötsel eller av ett skötselavtal.

Naturtyperna bör skötas i enligt biotopskyddsbeslutet med årlig slåtter någon gång under perioden 20 juli-20 augusti. Höet ska torkas på platsen och bärgas någon vecka efter slåttern. Eventuellt bör området också betas efter slåttern. Betet får inte vara så hårt att trampskador uppstår. Området omfattas av åtgärdsprogrammen för stäppartad torräng och för rikkärr. Det viktigaste är att hävdfrekvensen och intensiteten anpassas till de krav som smalbladig lungört och andra torrängsarter ställer på slåtter och betespåsläpp och rikkärrsarternas krav.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6410 - Fuktängar

Areal: 0,3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Denna naturtyp finns i den norra delen av Horsäckrasjön och utgörs av fuktäng i anslutning till rikkärret. Typiska arter som strandviol, ormtunga och slätterblomma finns i området enligt åtagandeplanen för slättermarker med särskilda värden.

Generell beskrivning av naturtypen:

Hävdpräglade fuktängar med blåtåtel eller starr nedanför trädgränsen. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0 - 30%. Hävdgynnade arter ska finnas. Två undertyper finns: a) Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika, här ingår bl.a. "kalkfuktängen"; och b) Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika med blåtåtel, tåg- och starrarter. Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet. Välbevarad grundvattenförekomst är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden.

Typiska arter, exempel: 6410 a: Hårstarr, ängsstarr, ängsnycklar, vildlin, tätört m.fl. 6410 b: Jungfru Marie nycklar, gökblomster, stagg, granspira m.fl. Gemensamma: darrgräs, hirsstarr, ormrot, slätterblomma, svinrot, gulärta, storspov, rödbena, toftsvipa.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävsarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändrad hydrologi som t.ex. förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karakteristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen av Fuktängar (6410) ska vara minst 0,3 hektar. Regelbunden hävd genom slätter ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och förnygra sig. Hydrologin ska vara naturlig och markfuktigheten tillräcklig. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår eller andra avvattande anläggningar som medför negativ påverkan. Näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Varken vedartad eller örtartad igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Typiska arter ska förekomma.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet år 2018 är troligen gynnsamt.

6510 - Slätterängar i låglandet

Areal: 0,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

En torräng finns i väster. Här finns enligt Länsstyrelsens rapport 2003:5, smalbladig lungört som är rödlistad som starkt hotad. Här finns också enligt Länsstyrelsens uppföljning av gräsmarker i skyddade områden, typiska arter för naturtypen 6510 som liten och stor blåklocka, höskallra, ängsskallra, prästkrage, darrgräs, gullviva och rosettjungfrulin.

Generell beskrivning av naturtypen:

Artrika, torra – friska, hävdpräglade ängar. Naturtypen har utvecklats genom lång kontinuitet av slätterängsskötsel (och ofta även använts som betesmark på senare tid). Krontäckning av träd och buskar är 0 – 30%. Hävdgynnade arter ska finnas. Välbevarad grundvattenförekomst är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden.

Typiska arter (kärlväxter) är: kattfot, slättergubbe, slätterfibbla, ormrot, darrgräs, Jungfru Marie nycklar, nattviol, prästkrage, jungfrulin, svinrot, rödklint, ängsnycklar, hirsstarr, pillerstarr m.fl. samt (fjärilar): ängspärlemorfjäril, skogsvisslare, vitfläckig guldvinge, slättergräsfjäril, skogsnätfjäril, ängsblåvinge, smultronvisslare m.fl.

Bevarandemål

Arealen Slätterängar i låglandet (6510) ska vara minst 0,2 hektar. Regelbunden slätter, vid traditionell tidpunkt, och gärna efterbete ska påverka gräsmarken. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och föryngra sig. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi. Näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Varken vedartad eller örtartad igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Det ska finnas födoresurser såsom pollen- och nektarresurser som kan utnyttjas av framförallt olika fjärilsarter. Typiska arter ska förekomma tämligen allmänt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet år 2018 är troligen gynnsamt.

7230 - Rikkärr

Areal: 1,1 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Större delen av de öppna ytorna i Horsäckrasjön utgörs av den här naturtypen. Det finns också nästan 0,9 ha ohävdad och tills stor del trädbevuxet kärr som är klassad som utvecklingsmark. Den kan på sikt bli 7230 rikkärr eller 9080 lövsumpskog, beroende på skötsel. Utvecklingsmarken kan vara viktig för att på sikt upprätthålla gynnsamt bevarandetillstånd för naturtypen i området.

Enligt äldre artuppgifter från artportalen så finns i området fynd av, för 7230 typiska kärlväxtarter, som t.ex. näbbstarr, slätterblomma, snip och ängsnycklar. De finns också äldre fynd av, för 7230 typiska mossarter, som t.ex. fetbålmossa, gyllenmossa, korvskorpionmossa, kärrmörkia, myruddmossa, piprensarmossa och stor skedmossa.

Enligt äldre artuppgifter från artportalen så finns fynd av, för 7230 typiska kärlväxtarter, som t.ex. näbbstarr, slätterblomma, snip och ängsnycklar. De finns också äldre fynd av, för 7230 typiska mossarter, som t.ex. fetbålmossa, gyllenmossa, korvskorpionmossa, kärrmörkia, myruddmossa, piprensarmossa och stor skedmossa.

Generell beskrivning av naturtypen:

Rikkärr är artrika myrar med hög halt av mineraler och ett högt pH, ofta pH 6-8. Kärren kan förekomma friliggande i skog eller öppen mark eller som laggkärr vid mossar, som element i sträng-flarkkärr, blandmyrar och aapamyrar. Rikkärr finns även i kanterna av kalkrika och näringsfattiga sjöar, vid kusten, eller i anslutning till källor. Kärren har en mycket speciell flora och fauna som varierar med t ex krontäckningsgrad, kalkhalt och näringsförhållanden. Här finns många specialiserade arter, varav många är hotade. Rikkärrs bottenskikt domineras ofta av så kallade brunmossor, men förekomst av vitmossor är också vanligt. Många rikkärr är rika på orkidéer, men även andra kärlväxter som trivs i kalkhaltiga marker. Rikkärren kan variera från helt öppna till trädklädda samt att vissa är naturligt öppna, medan andra är beroende av röjning, slätter eller bete. Naturlig hydrologi och hydrokemi är viktigt för naturtypen, mindre äldre ingrepp som orsakat lokal störning av myren kan ibland förekomma. Rikkärr är ofta störningsgynnade eller beroende av hävd. Välbevarad grundvattenförekomst är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden. Typiska arter är: axag, flugblomster, gräsull, knagglestarr, kärrknipprot, majviva, näbbstarr, snip, slätterblomma, ängsnycklar, ängsstarr, fetbålmossa, kalkkällmossa, klotuffmossa, korvskorpionmossa, källtuffmossa, röd skorpionmossa, späd skorpionmossa m.fl.

Naturtypen är känslig för igenväxning, förändrad hydrologi som t.ex förändringar i anslutande grundvattenförekomster och förändrad hydrokemi såsom förändringar av kärrvattnets kemiska parametrar, ökad näringstillförsel, mekanisk påverkan och störning av myrens torvbildning samt fragmentering och minskade populationer av karakteristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen Rikkärr (7230) ska vara minst 1,1 hektar. Regelbunden hävd med slätter ska påverka området. Trampskador ska inte förekomma. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) eller igenväxningsvegetation ska finnas vid vegetationsperiodens slut. Vegetationen ska vara karakteristisk för rikkärr med en artrik flora och fauna med flera specialiserade arter. Bottenskiktet ska ha förekomst av brunmossor, inslag av vitmossor kan förekomma. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska

föryngra sig. Näringsstatusen ska vara naturlig. Kärret ska vara naturligt näringsfattigt, tydligt påverkat av kalk och baskatjoner. Det ska finnas en ständig tillgång på baskatjon-rikt vatten. Kärrens hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Rikkärrets hydrokemi ska inte vara starkt påverkad av mänskliga ingrepp och/eller övergödning. Kärret ska vara öppet (krontäckning < 30%), enstaka träd och buskar kan förekomma. Täta bestånd av vass och vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma mer än i begränsad utsträckning. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Typiska arter av mossor och kärlväxter ska förekomma.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet år 2018 är troligen gynnsamt.

Dokumentation

ArtDatabanken. 2015: Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Artportalen. ArtDatabanken SLU. www.artportalen.se. Uttag 2018-04.

Jordbruksverket. Ängs- och betesmarksinventeringen 2002 - 2004. Objektrapporter (opubl.).

Länsstyrelsen i Västra Götalands län. 1998: Beslut om biotopskydd för Horsäckrasjön. 1998-12-03.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län. 2003. Sundh, L.: Örtrika torrängar i Ätradalen år 2002. Rapport 2003:5

Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Uppföljning av gräsmarker i skyddade områden. Arbetsmaterial.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1987:3. Andersson, L., Appelqvist, T. Torrängar och rikkärr i Ätradalen.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. Elvingsson, P., Hindström, M. 1987: Ängar och hagar i Ulricehamns kommun. Rapport 1989:5.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. Martinsson, P.-O. 1991: Rikkärr och örtrika fuktängar i Ulricehamns kommun. Rapport 1991:10.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1989: Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv samt områden med geografiska bestämmelser.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1994: Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län. Länsstyrelsen i Älvsborgs län, Rapport 1994:5.

Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (National Conservation Plan for the Agricultural Landscape). ISBN 91-620-4815-5.

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar. www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Natura-2000/. 2018-04.

Naturvårdsverket. Bingman, I. (ed.) 1994: Myrskyddsplan för Sverige. ISBN 91-620-1113-8

Åtagandeplan.

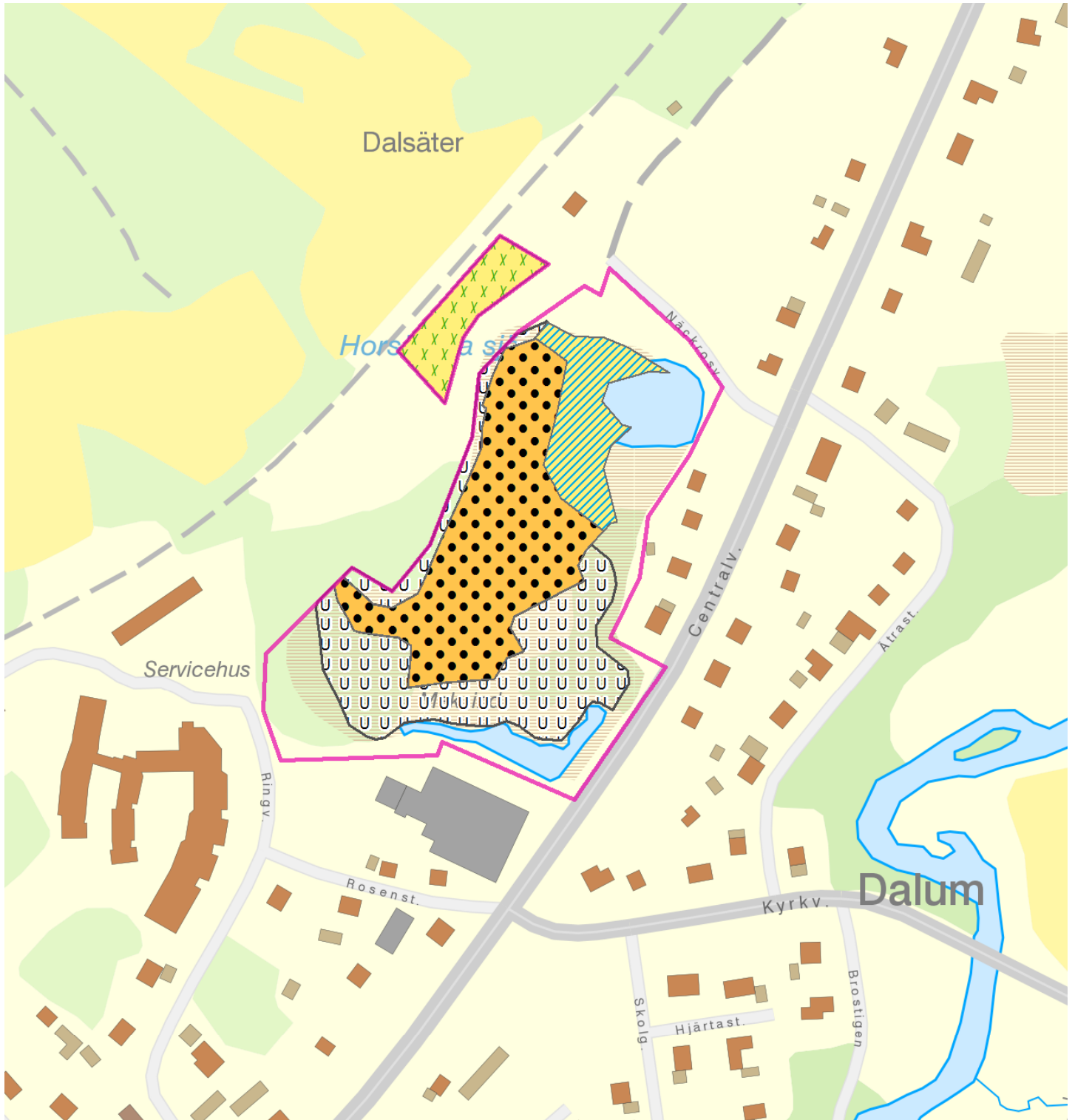
Bilagor

Bilaga 1. Karta med avgränsning av Natura 2000-området

Bilaga 2. Naturtypskarta

0 125 250 500 Meters

Natura 2000-naturtypskarta, Horsaäckrasjön SE0530140 Ulricehamns kommun

Utvecklingsmarken är inte Natura 2000- naturtyp idag, men skulle kunna bli naturtypen 7230 rikkärr eller 9080 lövsumpskog, beroende på skötsel. Utvecklingsmarken kan vara viktig för att på sikt upprätthålla gynnsamt bevarandetilstånd för 7230 i området.

 Natura 2000
Habitatdirektivet

 6510 - Slätterängar i
låglandet

 7230 - Rikkärr

 6410 - Fuktängar

 Utvecklingsmark, icke
Natura-naturtyp

Skala (i A4): 1:3 000